

sker mere eller mindre restriktive, positive lister over tilladte stoffer, og andre, der går ind for en negativ liste i form af forbud mod de stoffer, som ikke bør kunne anvendes i levnedsmidler.

I Danmark kan denne problematik historisk føres tilbage til 1836, da politidirektøren for København udsendte en positiv liste over uskadelige farver, der kunne anvendes af konditorer og kagebagere. Listen, der var udarbejdet af embedslægen, er måske den første positive liste i verden over tilladte farvestoffer. Den 10. juni 1913 udfærdigedes en for hele landet gældende anordning om tilsætning af farvnings- og konserveringsmidler samt om melblegning. I en sag om overtrædelse af anordningen fastslog højesteret i en dom af 13. november 1914, at anordningens krav var mere vidtgående, end levnedsmiddeloven af 1910 gav hjemmel til, og dermed bortfaldt anordningens praktiske betydning.

I 1951 udsendte man i Sverige for første gang en officiel liste over godkendte tilsætninger til levnedsmidler. Denne liste er siden blevet udsendt hvert år i december måned og er gældende for det påfølgende kalenderår. Fra 1958 har man haft positive lister for tilsætningsstoffer i Den tyske Forbundsrepublik og i USA. Et tilløb til en dansk „positiv liste“ foreligger i form af et vejledende cirkulære fra indenrigsministeriet om farvestoffer til levnedsmidler, som blev udsendt i 1956. Dette cirkulære indeholdt de farvestoffer, som var tilladt i vore eksportlande, navnlig Vesttyskland, England og USA. I spørgsmålet om antioxidant fulgte Danmark i 1956 England ved udformningen af en bekendtgørelse. Indtil 1967 var anvendelse af kunstige sødestoffer til andet end diætkost forbudt; i en bekendtgørelse blev der herefter givet mere liberale regler for anvendelsen af saccharin og cyclamat. Reglerne herom blev på ny skærpet i 1970.

Når man langsomt, men dog nogenlunde sikkert, har arbejdet sig bort fra princippet med en „negativ liste“, d. v. s. forbud mod erkendt sundhedsskadelige stoffer, skyldes det, at en sådan liste ikke længere anses for at give tilstrækkelig beskyttelse mod tilsætninger, som kan gøre levnedsmidlerne uegnede til menneskeføde. Desuden får myndighederne, når man arbejder med en negativ liste, ikke noget samlet overblik over alle anvendte stoffer, og der kan gå lang tid, før et stof afsløres som sundhedsskadeligt og forbydes.

Den fare, som *pesticider* og *andre forureninger* frembyder i forbindelse med levnedsmidler, kan forebygges på forskellig måde. Råvarer og færdige levnedsmidler har altid været udsat for angreb af skadedyr som rotter, mus og insekter. Disses ekskrementer, hår m. v. har kunnet påvises som foru-

reninger i levnedsmidlerne. Moderne landbrug og gartneri tager et stort antal kemiske stoffer i anvendelse for at maksimere husdyrenes ydeevne og afgrødernes størrelse. Disse anvendelser af kemiske stoffer resulterer i, at rester af stofferne kan findes i æg, mælk, kød, frugt og grøntsager.

Ved hjælp af lovgivningen samt vejledning til brugerne af disse stoffer har myndighederne søgt at sikre, at resterne er så små, at de ikke kan anses for sundhedsskadelige. Det kræves i øvrigt, at stofferne kun anvendes i mængder, der er i overensstemmelse med god landbrugsmæssig praksis.

Giftnævnet har siden sin oprettelse i 1954 i samarbejde med forskellige institutioner under landbrugsministeriet fastsat regler for bekæmpelsesmidlers anvendelse. Reglerne skal angives på etiketten, og disse brugsanvisninger skal i følge loven ubetinget følges. Et middel må ikke tages i anvendelse, før det er godkendt af nævnet, og en tidligere meddelt godkendelse kan inddrages; dette har f. eks. været tilfældet med DDT.

I Codex Alimentarius er „god landbrugsmæssig praksis“ i brugen af bekæmpelsesmidler defineret som den officielt anbefalede eller tilladte anvendelse, der er nødvendig til kontrol af skadevoldere (pests = f. eks. skadedyr, ukrudt, plantesygdomme) under praktiske forhold på et hvilket som helst stadium af produktion, opbevaring, transport, fordeling og forarbejdning, idet man erindrer sig forskelligheder i behov i og mellem geografiske områder. Den officielt anbefalede eller tilladte anvendelse skal imødekomme brug af de mindste mængder, der er nødvendige for at opnå fyldestgørende kontrol med skadevolderne, anvendt på en sådan måde, at der efterlades en rest, som er mindst mulig, og som er toksikologisk acceptabel. Nødvendigheden af at afbalancere omkostninger, produktivitet, kvalitet og fravær af restmængder betyder, at det i den praktiske anvendelse sjældent er muligt at opnå alle sådanne ideelle betingelser som de foran angivne.

I problematikken omkring pesticidresterne omfatter begrebet „god landbrugsmæssig praksis“ alle beslægtede og væsentlige faktorer og funktioner, som skal sikre, at skadevolderne bringes under effektiv kontrol, uden at der efterlades mere end det minimum af rester, der nødvendigvis må forekomme efter effektiv bekæmpelse.

Gennem de senere år har man i stigende grad fået opmærksomheden henledt på de *særlige former for forureninger*, som også har betydning for levnedsmidler. Ved forurening af vandløb opstår der fare for, at de forurenende stoffer vil kunne genfindes i fisk. Som et eksempel kan nævnes kviksølv, der udvindes af jorden ved minedrift, medens en tilsva-